

Uitruilmogelijkheden Recovery Fund / MFK – Interne Markt

Deze notitie geeft inzage in uitruilmogelijkheden die de onderhandelingen over het Recovery Fund en het MFK bieden met belangrijke dossiers op de interne markt.

Om concrete resultaten te behalen die u kunt presenteren richting de Kamer wordt u geadviseerd om in te zetten op het volgende:

- **Ambitieuw herstel en versterking Interne Markt:**
  - 1) handhavingstaskforce SMET met politiek mandaat om handhavingsproblemen aan te kaarten en een governance op te zetten (à la Europees Semester);
  - 2) jaarlijkse actieagenda voor opruimen concrete belemmeringen waarbij lidstaten zich op ER-niveau committeren om gedetecteerde (eigen) belemmeringen af te bouwen (eerste agenda op te stellen voor 1 januari 2021);
  - 3) structureel (juridisch) inperken mogelijkheden exportrestricties op de interne markt en
  - 4) samenwerken aan versterking van kritieke waardeketens op het terrein van medische producten.
  - 5) verdieping kapitaalmarktunie (CMU) door grensoverschrijdende kapitaalstromen beter te faciliteren met het wegnemen van barrières en door kapitaalmarkten toegankelijker te maken voor (MKB-)bedrijven.
- **Defensief belang (waarborgen): Gebalanceerde aanpak omtrent strategische autonomie met voldoende waarborgen zodat Recoverypakket niet kan worden gebruikt voor financiering Frans/Duitse plannen omtrent Europese kampioenen: géén versoepeling van het mededingingskader en staatssteunregels, géén groot fonds om belangen te nemen in strategische sectoren. Om de besluitvorming omtrent ondersteuning van waardeketens en eco-systemen te versterken kan de Commissie verzocht worden om een transparante en effectieve governance-structuur rondom waardeketens en eco-systemen op te richten.**

Herstel en versterking Interne Markt

Ten aanzien van de interne markt (IM) spelen er een aantal belangrijke Europese discussies op het terrein van het garanderen van het vrij verkeer (handhaving IM), staatssteun, mededingingsregels en Europese kampioenen. De Covid-19 crisis heeft daarnaast het functioneren van de interne markt als basis voor de economie en andere beleidsterreinen ernstig onder druk gezet door grens- en exportrestricties van diverse lidstaten, alsook restricties ingesteld door en aan derde landen. Tegelijkertijd heeft de EU meer dan ooit een goed functionerende interne markt nodig om de economieën uit de crisis te kunnen geleiden. De crisis heeft het belang van een goede werking van de Interne Markt aangetoond. Het heeft de wederzijdse afhankelijkheden zichtbaar gemaakt en bijvoorbeeld geleid tot een hernieuwde waardering van de voordelen van de interne markt die we 'for granted' namen, zoals de afhankelijkheid van seizoenarbeiders.

In het verleden is het lastig gebleken de door de Europese Raad geformuleerde ambities om te zetten in concrete resultaten. Dat komt ook omdat verdere stappen op de interne markt meer neerkomen op een uniformere toepassing en striktere handhaving van de interne marktregels dan nieuwe Europese wetgeving. De uitdagingen die ondernemers ervaren liggen veelal in de handhaving en toepassing van bestaande andere wetgeving, het gebrek aan goede informatievoorziening, verschillen in taal- en cultuur, administratieve lasten etc. De grootste EU-brede belemmeringen op terrein van vrij verkeer van diensten zijn het gevolg van nationale stelsels op terreinen waar ook Nederland – met een beroep op subsidiariteit - hecht aan een grote mate van autonomie, zoals rond de fiscaliteit en sociale zekerheid. Harmonisering van wetgeving ligt hier niet voor de hand. Met het maarpakket (strategieën industrie en MKB, interne markt) heeft de Europese Commissie een goede aanzet gedaan om te werken aan de versterking van de interne markt, door ondermeer een actieplan handhaving en het instellen van een Single Market Enforcement Taskforce (SMET), alsook een rapport over belemmeringen op de interne markt.

De Covid-19 crisis heeft de urgentie om de handhaving op de interne markt te verbeteren en belemmeringen weg te nemen verder vergroot. Actie en politiek eigenaarschap zijn nu nodig voor herstel en versterking van de interne markt.

Concrete inzet

Stevige afspraken voor herstel en versterking van de Interne Markt door:

1. De nieuwe handhavingstaskforce SMET (belangrijk onderdeel van het actieplan handhaving) rechtstreeks onder de voorzitter van de Commissie plaatsen met politiek mandaat om IM-gerelateerde handhavingproblemen op alle beleidsterreinen aan te kaarten en een governance op te zetten (à la Europees Semester);
2. Een jaarlijkse actieagenda vast te stellen door de Raad, op basis van een voorstel van de Europese Commissie en concrete input van elke lidstaat. De eerste actieagenda wordt vastgesteld voor 1 januari 2021. De actieagenda heeft als doel om allereerst de belemmeringen uit het 'rapport belemmeringen' aan te pakken (conform eerdere Raadsconclusies). Lidstaten committeren zich op niveau ER om concrete belemmeringen aan te pakken. Follow-up jaarlijks via ER en monitoren via SMET. De lijst met aan te pakken belemmeringen als basis van de actieagenda wordt jaarlijks geactualiseerd. Een concreet voorbeeld zijn de problemen die door lidstaten als (10)(2a) worden opgeworpen rondom de inrichting van het meldpunt detachering¹;
3. Het structureel (juridisch) inperken van mogelijkheden tot exportrestricties en maatregelen van gelijk effect in de EU;

Europese Kampioenen (mededinging en staatssteun) en strategische autonomie

Een andere uitruil die gemaakt zou kunnen worden is te vinden in de discussie over het mededingingsrecht en het staatssteunkader. Onder andere Frankrijk en Duitsland roepen in verschillende 'manifesten' op tot een versoepeling van het mededingingsrecht om de weg vrij te maken voor 'Europese kampioenen'. De manier waarop deze landen dat willen bereiken is door de definitie van de relevante markt aan te passen (wereldwijd i.p.v. Europees), competitie in derde landen mee te nemen, en de flexibiliteit van het mededingingsrecht te vergroten, bijvoorbeeld door de Raad een stem te geven. In dezelfde manifesten wordt opgeroepen tot een versoepeling van de staatssteunkaders, zodat meer staatssteun mogelijk kan zijn in strategische sectoren. Nederland kan als uitruil vragen om waarborgen zodat de mededinging niet wordt ingeperkt. Gerelateerd aan de discussie over het mededingingsrecht en staatssteunkaders is de discussie over strategische autonomie. Met name Frankrijk stelt dat de EU actief beleid moet voeren om autonoom te worden, met name in strategische waardeketens. Frankrijk zou dit willen bereiken door bovenstaande maatregelen op het gebied van mededingingsrecht en staatssteunkaders, aangevuld door interventionistische maatregelen die actief specifieke waardeketens steunen en vaak ingaan tegen het belang van openheid dat Nederland als klein handelsland heeft. Probleem hier is niet het feit dat Frankrijk meer autonomie wil nastreven, maar eerder de manier waarop waarbij het risico van Europees gefinancierde staatssteun van niet-strategische waardeketens op de loer ligt. Ook de Europese Commissie lijkt hier in mee te gaan. In het gesprek (10)(2a) gaf (10)(2a) aan de besteding van het Recovery Fund en het MFK te willen alloceren op basis van niet alleen een needs assessment op basis van lidstaten, maar ook op basis van "eco-systemen". Als dit niet goed genoeg gedefinieerd wordt dreigt het risico dat er via de Europese begroting alsnog Europese kampioenen ontstaan door een breed scala aan sectoren aan te wijzen als een sector waar via een Europees herstelfonds belangen in kunnen worden gekocht.

Concrete inzet

De Europese Raad zou zich hard kunnen uitspreken tegen een aanpassing van mededingingsregels en het staatssteunkader waaronder behoud van de onafhankelijke rol van de Commissie in het handhaven van deze regels. Bij het belang van strategische autonomie moet duidelijk ingekaderd worden wat de reikwijdte van dit begrip is. Daarbij zou moeten worden vastgelegd dat het herstellepakket niet gebruikt mag worden om een breed industriebeleid op te tuigen of belangen in specifieke "strategische waardeketens" en "eco-systemen" te financieren. In plaats daarvan moet duidelijk gesteld worden dat het steunen van waardeketens geen doel op zich is, maar slechts één van de middelen kan zijn om publieke belangen (zoals leveringszekerheid van bepaalde producten als medicijnen) te borgen, naast bijvoorbeeld openheid en het verbeteren van randvoorwaarden. Daarnaast moet duidelijk worden dat er geen "one-size-fits-all" oplossing is om Europese (strategische) waardeketens te stimuleren, en dat een maatwerkbenadering op basis van sectorspecifieke analyses nodig is waarbij eventuele maatregelen proportioneel en betaalbaar zijn. Afgesproken dient te worden dat de Europese raad en de Commissie eerst grondige en gedeelde analyses moeten maken van de kwetsbaarheden van waardeketens. Vervolgens moet er een

¹ Meer specifiek: zonder eis van aanwijzing lokale vertegenwoordiger (met name probleem in (10)(2a)) en zonder disproportionele administratieve verplichtingen o.a. voor vertaling documenten

effectieve governance-structuur opgericht worden waar op basis van de gedeelde analyses strategieën worden ontwikkeld om waardeketens die een groot publiek belang hebben en kwetsbaar zijn te versterken. In dit verband vraagt VWS specifiek aandacht voor de productie van geneesmiddelen. De vorm van versterking (diversificatie, wetgeving, interne markt belemmeringen, handelsmaatregelen, innovatiegelden of als laatst mogelijke stap: staatssteun) hangt af van de onderliggende kwetsbaarheidanalyses en het algemeen belang van de waardeketen.

Verdieping kapitaalmarktunie (CMU)

Nederland is, net als een groot aantal lidstaten voorstander van verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie (CMU). Daarbij is onder meer het doel om grensoverschrijdende kapitaalstromen beter te faciliteren door barrières weg te nemen. Dit draagt bij aan verdere versterking van de interne markt, en kan tevens mogelijkheden bieden voor grote bedrijven ("Europese kampioenen") om hun activiteiten gemakkelijker uit te breiden naar andere lidstaten, of gemakkelijker meer kapitaal aan te trekken. Daarnaast zet de CMU in op meer financieringsmogelijkheden voor start- en scale-ups en het MKB, om hun afhankelijkheid van bancaire financiering te verminderen. Een manier om dit te bereiken is bijvoorbeeld door een centraal Europees toegangspunt voor informatie over MKB-bedrijven te creëren. Ook een verbeterde retailparticipatie kan hierin een rol spelen, waarbij consumentenbescherming van belang is. Inzet op verdere versterking van de CMU is ook nu wenselijk omdat meer grensoverschrijdend kapitaalbezit kan bijdragen aan een betere schokabsorptie en financiële stabiliteit. In dit kader kan gedacht worden aan verdere versterking van het Europees toezicht. Verdieping van de kapitaalmarktunie is in de afgelopen jaren op bepaalde onderwerpen een weerbarstig dossier gebleken, vanwege de grote verschillen in juridische en financieel economische systemen en tradities. Verdere verdieping raakt aan de kern van de interne markt, maar vraagt om die reden substantiële politieke wil.

Concrete inzet

Het High Level Forum van de Europese Commissie werkt momenteel aan een rapport met aanbevelingen voor de toekomst van de CMU. De Europese Commissie zal in navolging hierop in 2020 een Actieplan publiceren met voorstellen ten aanzien van de verdere verdieping van de CMU (originele planning zomer 2020). Gelet op het toegenomen belang van de interne (kapitaal)markt is een voortvarende aanpak van belang en zou de inzet ook moeten zijn dat dit proces geen vertraging oploopt.